

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

A kulturális szezon kezdetén

Kezdődik a szezon nemcsak társadalmilag, hanem más kulturális tekintetben is. Megindulnak a különféle felolvasások és közművelődési rendezvények. Ebben a munkában tudvalevőleg a pesti zsidóság körében résztvesz a Szabadegyetem, az Omike, a Miefhoe, az egyes körzeti ifjúsági csoportok, a cionisták, az IMIT. Az elmúlt évad felolvasásain és rendezvényein végigtekintve felmerül a kérdés, vajjon az illetékesek levonták-e az egyes rendezvényeknél tapasztalatakból a tanulságot, megállapították-e, hogy mit kellene ezen a téren megjavítani, jobban csinálni, mert kulturális téren sohasem lehet valami olyan jó, hogy jobban ne lehessen megcsinálni.

Ez az áttekintés és a tanulságok levonása igen nehéz dolog, mert sok előfeltétel hiányzik. Ezen a téren ugyanis megglehetős összevisszaság uralkodik. Minden közület, minden csoport azt teszi és úgy dolgozik, amint neki éppen megfelel.

Munkája nincs belekapcsolva egy nagyobb egységbe, az összesség erkölcsi érdekeibe.

Egész bátran alkalmazni lehet a Bírák könyvének az anarchiát jellemző szavait: „Abban erre az időben nem volt király Izráelben,

mindenki azt tette, ami tetszetős volt az ő szemében.“ Az első sürgős teendő volna tehát a

kulturmunka koncentrációja.

Nem reprezentatív, hanem valóban eredményes munka céljából meg kellene alakítani az

egyesületek kulturális tevékenységét irányító forumot.

Az előadásokat rendező vezetőket össze kellene hívni közös megbeszélésre: összejönnének, bejelentnék programjukat, kiderülne, hogy melyik egyesület dolgozik céltudatosan, melyiknek a programja függ a véletlenségektől, kiderülne, hogy egyes pontok feleslegesek, hogy a munkát más irányba kell terelni, mert ugyanezt a feladatot mások vállalták. Általában tisztázni kellene azt a kérdést, vajjon

milyen legyen az előadás, a felolvasás:

érdekes-e, vagy értékes, népszerű-e, vagy tanulságos. Ha annak a régi mondásnak, hogy „Aki jól disztigvál, jól tanít“ valaha igaz volt, úgy akkor különösen helyes, amikor előadások rendezéséről van szó. Tisztában kellene lenni azzal, hogy

milyen közönségnek akarjuk nyújtani az előadásokat.

A régi zsidó közmondás: „aki mindenkivel szemben jó, az tulajdonképpen mindenkivel szemben rossz” — ebben az összefüggésben azt jelenti: olyan előadás, amely mindenkit ki akar elégíteni, nem elégíthet ki senkit. Disztingválni kellene. Fel kellene osztani az előadásokat különféle szempontok szerint: kimondott akadémikus előadások, népszerű közérdekű fejtegetések, az ifjúság részére alkalmas előadások kategóriáiba és ezeknek keretében tekintettel kellene lenni az ifjúság különféle rétegződésére.

A rendezvények egyik legfontosabb kelléke a szórakoztatás bizonyos adagolása. Nagyobb érdeklődést nem lehet kelteni, ha ének, zene, sőt színi előadás nem szerepel. A rendezvények értéket, valódi értéket nyernének, ha például olyan műveket közvetítenének, amelyeket magyar színpadon a dolog természeténél fogva nem lehet látni, vagy hallani. Egy jó

Perez előadás, vagy a „Habima” által sikerre vitt egyes darab bemutatása óriási erkölcsi sikerrel járna. A külföldön bemutatott „Hagada oratórium” nálunk is nagyon kifizetné magát.

Odavetett megjegyzéseinket összegezve, meg kell állapítani, hogy elsősorban kulturális koncentrációra, szervezésre van szükség, továbbá a rendezvények kellő klasszifikálására, azonkívül igen fontos a zenei és drámai előadások kultiválása. A viszonyok ismerői tudják, hogy a terv nyélbeütése rendkívül nehéz dolog. Le kell győzni sok kicsinyes intrikát, féltékenykedést, számolni kell az alkalmatlan előadók érzékenységgel. Mégis ez az egyetlen módja annak, hogy a rendezvények ne csak statisztikai számot jelentsenek, hanem szellemi és erkölcsi értéket. Nagy érdemeket szerez magának, aki ebben az irányban megkezdte az uttörő munkát.

=★=★=

Fokozni kell az adómorált

A magyarok sohasem szerettek adózni. Évszázados hagyomány ez! Midőn Mária Teréziának felajánlották életüket és vérüket, az adózást kikapcsolták. Ezt az ősi folyamatot betetőzte a Bach-korszak, amikor nemzeti virtus volt nem adózni. Külföldön egészen más az adómorál. Demokrata országokban sűrűn előfordul, hogy a névtelen adózó bejelenti: tévedtem, nagyobb a jövedelmem, mint amilyenre számítottam és több adót akarok fizetni. A zsidóvallású magyarok ezen a téren teljesen asszimilálódtak, csekély kivétellel mindenki igyekszik kevesebb adót fizetni.

A hitközségek vezetőségeinek országszer-te első feladata és kötelessége volna a hittestvérekkel megszerettetni a közületet és annak intézményeit, az adómorál szintjét emelni és így a hitközségek bevételeit fo-

kozni. Amerikában például nem létezik semmiféle kényszer: ennek dacára a hívek készséggel fizetik a hitközségi hozzájárulást.

Hogy mit jelent az adómorál, ime egy példa. A nyomdában megszólít egy szedő, szervezett munkás, tagja a szakszervezetnek. Évi kultuszadója hat pengő, de most a hátralékokkal együtt tartozása 23 pengő. Nem akar adómérséklést, nem kíván leírást, csak arra kér, hogy járjam ki, hogy havi két-pengős részletekben lefizethesse tartozásait egy év alatt. Pedig ennek a szedőnek a havi két pengő annyit jelent legalább, mint egy iparmágnásnak évi 40.000 pengő kultuszadó. De vajjon létezik-e nálunk évi 40.000 pengőt fizető hittestvér?

Magyaráztatul szolgáljon, hogy az illető szakmunkás már tíz éve szedi a Szombatoit.

=★=★=

SZOMBAT

Dr. Biedl Samu évi jelentéséből

A magyar zsidóság helyzete századok óta nem volt olyan nehéz, hányatott és küzdelmes, mint ma. A sok megalázás, leki-csinylés és semmibevevés mellett a fizikai megélhetés alapelemei sem állanak igen gyakran rendelkezésre.

A XX. század első két évtizedében is csak egynéhány hittestvérünknek sikerült közpályákon elhelyezkednie és kevesen értek el vezető pozíciókat. De ezek a pályák nem voltak elzárva felekezetünk tagjai előtt. A közpályákon működő hittestvérek nagy része kitűnt élethivatásának gyakorlásában, dicsőséget szerzett a hazának és vallásnak. A föld tulajdonosai között is csak kevés zsidó volt. Hívaink nagy része a szabad pályák elfoglalására kényszerült: a leibiner foglalkozások mellett az ipari és kereskedelmi tevékenységekre. Zsidó orvos, ügyvéd, mérnök, gyógyszerész a főiskolát végzettek között, — zsidó iparos és kereskedő a gazdasági foglalkozást űzők sorában tekintélyes számban működött és értékes munkásságot fejtett ki.

Ma a szabadpályákon való elhelyezkedés és érvényesülés is megnehezült. A nemzetközi elzárkózás, a deviza korlátozási intézkedések, a gazdaságvédelmi rendelkezések, a különböző termelési ágakban gyakorolt megkötöttségek, a szabadpályák kenyérkereső alkalmosságának erő csökkenése egyik-másik pályán való megélhetést kétéssé tették, a felekezettel szemben nyíltan hangoztatott ellenérzés folytán a felelős vezető állásban lévő személyek ismételt megnyilatkozásai következtében még a magántisztviselői elhelyezkedés és állásvállalás is leküzdhetetlen akadályokba ütközik, mert az olyan vállalatok sem alkalmazhatnak felekezetünkhöz tartozó tisztviselőket, amelyeknek eddigi berendezkedése azt természetessé tenné.

Az állandóan rosszabbodó helyzet odáig jutott, hogy azok a foglalkozások, amelyek eddig felekezetünk hívei folytattak, állandóan szabályozott és kötött fog-

lalkozások lettek és alig van olyan elhelyezkedési lehetőség, amelyre felekezetünk hívei még számíthatnának.

A zsidó ifjuság jövője szomorú perspektívát tár elénk. Fokozza ezt az elszomorító helyzetet, hogy a zsidó szülők túlnyomó része — az anyagilag gyenge viszonyok között lévő szülő is — közepes eredménnyel tanuló gyermekét középiskolába járattja és egyetemet végzett embert szeretne gyermekéből kiformálni. A legtöbbször egyetlen gyermek, a család szemefénye túlhajtott igényeket ébreszt és a szellemi proletariátus elkésztő látványa különösen az egyetemi székelykül szolgáló vidéki városokban szembevetőd. A zsidó bölcsészethallgató minden állásszerzési reménység nélkül fog tanulmányaihoz, legtöbbször a köz segítő támogatására utalva. Tanulmányainak nem veheti gyakorlati hasznát, anyagi segítségével pedig gyengíti a felekezetet. Állandóan a kitérés csábja környékezi, élete meghasonlásra hajló és még a havi 80 P-ös állás előnyeinek élvezéséhez sem kap lehetőséget. A zsidó jogász előtt a hivatalbajutás minden lehetősége el van zárva. Csak az ügyvédség marad számára, mint szabad pálya, de a gazdasági élet sok baja folytán ezen a téren is csak alig egy-két fiatal zsidó ügyvéd érvényesülhet: Az orvosi fakultásra az egyetemeken évenként csak 2—3 új hallgatót vesznek fel, részben leányokat. A legtöbb munkavállalás közpénztári ellátásban ad orvost, ilyen megbízáshoz zsidó orvosnak kevés a reménye.

A középiskolák tehetségi versenyén láttuk, milyen arányszámban kerültek ki a győztesek felekezetünk követőiből, de ez az elsőség még nem jogcím sokszor az egyetemre való felvételhez sem, annál kevésbé az életben való érvényesülési lehetőséghez.

Polgári iskolákba csak kisszámú gyermekünk iratkozik be, pedig ezen iskola-típus tanító és nevelő oktatásának vennék a szerényebb viszonyok között élő

hittestvéreink gyengébb tehetségű gyermekei a legtöbb hasznát. Ipari és kereskedelmi pályákra kell nevelnünk gyermekeinket, ezeken a pályákon elért pozíciónkat feladnunk nem szabad, bár ezeket a foglalkozásokat ujabban következetesen erősen elhanyagolják.

Minden hitközség kebelében pályaválasztási tanácsadó szervet kellene létesíteni és állandó kapcsolatot fenntartani az ifjúsággal, irányt jelölni ifjaink számára.

Lelkészeink hivatást teljesítenének, ha ezen a téren hatékonyan munkálkodnának. Ezzel a tevékenységükkel erőt adnának az ifjúságnak ahhoz, hogy a reá váró súlyos feladatokkal megküzdjék, — hitet öntsenének lelkükbe, megacéloznák kitartásukat, reménységet kölcsönözzenek szívébe és megtartanak őket válásunknak az üldözések ezen gyászos korszakában is. Minden, a zsidó ügy szolgálatában lévő funkcionáriusnak: papnak, világi vezetőnek egyaránt misszionáriusnak kell lenni, aki előtt minden zsidó ifju élete, jövőjének biztosítása, kenyérkereső elhelyezése kötelesség és az ifjuság sorsával való törődés elhivatottság.

De nemcsak a zsidó ember fizikai léte van ma ezer veszélynek kitéve, üldözik fajunkat épügy, mint hátrányos helyzetet teremtenek vallásunk követői számára is. Van irányzat, amely a zsidót gyűlöli — akár követi hitét, akár közömbös iránta, akár már el is hagyta vallását, — de van olyan áramlat, amely a zsidó szellemi és gazdasági erők elvonásával akarja gyengíteni felekezetünket, mert ismeri annak értékeit. Minthogy az utóbbi irányzat vallásos alapon áll, sokakat megtéveszt az a sejtélem, hogy előnyösebb helyzetbe kerül, ha elhagyja üldözött felekezetét és olyan vallást választ, amely könnyebben megszerezhető kenyérhez juttatja őt és családját. Különösen a születendő gyermek szülei folyamodnak ehhez az eszközhöz, hogy megszületendő gyermekük már olyan vallásban anyakönyveztessék, amely előnyö-

sebb életet jelenthet a gyermek számára.

Ezeknek a hitetlen embereknek iszonyatos a csalódásuk. Eljárásukkal kiölik lelkükből a valláshoz való tradicionális kapcsolatot és az új vallás névtelges viselői lesznek. A lelki kapocs kiölése után az ilyen léleknélküli emberek élete a legtöbbször nagyon sivár. A felekezeti hovatartozásnak önzésből, gyermekük javára üzleti számításból való megváltoztatása után a kiválás abból a közösségből, amelyben ők eddig éltek, elhagyása annak a hitnek, amelyet szüleik házában hosszú időn át gyakoroltak, hátfordítása mindannak a családi és társadalmi hagyományoknak, amelynek mindenüket: életüket, vagyonukat, foglalkozásukat; egész berendezkedésüket köszönhatték — kizárólag a lehetőség okáért —: olyan lelki válságot teremtenek ezekben a hitelhagyottakban, amely egész jövő életüket kísérni fogja. A legtöbb esetben a remélt anyagi előny se következik be. Nagyon sok felekezetét elhagyott szégyel visszatérni, mivel látja, hogy az ilyen hit nélkül bolyongó és csak érdekből más valláshoz tapadó emberek csupán számbeli veszteséget jelentenek az elhagyott felekezetnek, de nem hoznak nagyobb értéket annak a vallásnak sem, amelyhez csatlakoznak.

SZOMBATI SÁNDOR: VÁDIRRAT. Szombati Sándor az ismert író és hírlapíró, mint költő mutatkozik be ezzel a kötettel. És a bemutatkozása igen sikerült. Negyedszáz verset mutat be Szombati Sándor költészetéből és ebből a negyedszázad versből kiolvashatjuk a költő lelki és szellemi fejlődésének sok fontos momentumát. Ezen a kötetben keresztül lépünk társul Szombati Sándor az ember, a szerző, a szegényért aggódó, az elnyomott felmentésért harcoló, a társadalom hibáit szabadítani akaró, a társadalom hibáit kigunyoló, humanista ember. — Szombati nem pártköltő, mint a v. egykoruak ma úgyszólván mind. N. költő oda magát egyik oldal dogmatikus kerébe sem, egy pártot ismer, az emberpártot. A kötet színvonalán s. utolsó értékén kívül igen izléses kiadás a is méltó helyet biztosít a magyar irodalomban. (h. l.)

Mi történt a Szent Imre kollégiumban?

Pár héttel ezelőtt kiderült, hogy az előkelő katolikus Szent Imre kollégiumban náci fiatalemberek laktak, pángermán agitációt folytattak titokban és az egyik valamilyen módon megsértette a hálószobában kifüggesztett keresztet. Hogy mit csinált vele, az nem derült ki a hírlapi nyilatkozatokból.

Tulajdonképpen érthetetlen a dologban, hogy mit aggatta a kereszt a náci ifjút? Mi ment végbe benne, amikor feléje terelődött a figyelme? Nem tévedünk, ha ennek magyarázatát abban a módban találjuk, amellyel a náci-propaganda fő-orgánuma, a „Stürmer“ leírja Bloch lyoni tábori rabbi ismétlődését, amikor öldöklő golyózápor között a haldokló katolikus francia katonának odanyújtotta csókra a tűzvonalba hozott feszületet. Erről a jelenetről Oury Germaine szobrásznő aranyéremmel kitüntetett szobrot csinált. A dolgról a *Stürmer* a következőt írja:

„Bloch rabbi, aki mint tábori pap működött, egyik este kimerészkedett a frontra, arra a zónára, amelyet a katonák a két lövészárók között „senki földjé“-nek neveztek. Hogy mit keresett ott a rabbi, azt nem lehet tudni. Tudnivaló azonban, hogy ebben az időben éppen nem volt ütközet, máskülönben a nagy rabbi nem ment volna oda. Egy sebesültet hallott kiáltani. Amint a sebesült őt megpillantotta, összetévesztette egy katolikus pappal. A katona megragdta a rabbi köpenyét és kérte, hogy adjon neki egy feszületet. A ravasz rabbi természetesen azt akarta, hogy a katonák a lövészárókban ne legyenek antiszemiták és hát különben is a talmud utasításai szerint a zsidónak hizelegnie kell a „gój“-nak, ha a helyzet úgy kívánja. Tudta azt is, hogy a zsidónak a gójjal szemben mindig ravaszul és hamisan kell eljárnia. Ezért elment egy elhagyatott farmra, ahol egy keresztet talált. Egy ilyen kereszt megpillantásakor, amelyet a talmud bálványképpel hasonlít össze, zsidónak kötelessége a keresztet bemocskolni és megcsúfolni.

Ezt az „Istennek tetsző“ cselekedetet a nagy rabbi egész biztosan nem hagyta ki.

S miután a keresztet „megfelelő módon“ kezelte, átnyújtotta a haldokló gójnak. A rabbi nem tehetett másként, mert hiszen mindent el kellett kerülnie, ami a nemzsidóknál ellenséges érzületet kelthetne. Hiszen az ember gójok között él és szükség van rájuk ültetés szempontjából. Ezt írja elő a talmud.

— A katona a keresztre vetve utolsó pillantását, halt meg. De a gój eltemetésével Bloch főrabbi ur bizonyára nem nagyon foglalkozott, mert hiszen egy élő gójnak már a puszta közelsége tisztátalanító egy zsidó rabbira. És mennyivel inkább egy nemzsidó hulla, amely a talmud szerint egy darab döghöz hasonlatos.

— A szobor csak a kereszt átnyújtási jelenetet ábrázolja.

— Hogy mit csinált a zsidó a kereszttel azután, azt ugyancsak nem ábrázolja a szobor. Nem is lett volna alkalmas, hogy a művész „megörökítse.“

A *Stürmer*-nek tudvalevőleg óriási hatása van a mai náci-ifjúság lelkeségének kialakítására. Az onnan kiáradó szellem eltölti ennek a rétegnek gondolatvilágát. A pszichoanalitikus meg tudná magyarázni, vajjon a náci ifjúra mennyire hatott ez, amit a *Stürmer* szerint Bloch rabbi csinált a feszülettel.

**SCHULCZER és
SCHWIMMER**
Budapest, VI. Andrásy út 47
Telefon: 114-599 (Mussolini tér)

Angol és francia uri divat
fehérnemű és kalap
különlegességek

**Dr. Rosenák Miksa vallásoktatásügyi előjáró
érdekes nyilatkozata a SZOMBAT számára**

a vallásoktatásról

Néhány nap mulva megnyílnak az iskolák kapui, kezdődik a tanév! Ebből az alkalomból felkerestük hivatali helyiségében dr. Rosenák Miksa m. kir. egészségügyi főtanácsost, a hitközség vallásoktatási ügyi előjáróját, hogy nyilatkozzék a Szombat olvasóinak a vallásoktatás tervezetéről. Dr. Rosenák előjárót munkaközben találtuk: éppen a tanoncok számára dolgozott ki új tantervet, külön fiú, és külön leány/ tanoncok részére.

Az előjáró, félretéve nagyjelentőségű, sok tapasztalatot és körültekintést igénylő munkáját, kérdéseinkre az alábbi érdekes, összefoglaló nyilatkozatot adta:

Vallásoktatás ma igen nehéz és komplikált probléma. Vallástan egymagában csak tantárgy, melyet kidolgozott tanterv alapján az egyes osztályoknak megfelelő beosztással kell előadni.

De a vallástan nem azonos a vallásoktatás fogalmával. A vallásoktatás nem szabad, hogy a vallástant csak tantárgynak tekintse. Vallástan ismerete benső hit nélkül alig nagyobb értékű, mint pl. a mythologia ismerete. Egymaga az ismeret olyan, mint a befalazott kincs, melynek értékét az ember nem élvezi. A vallásoktatás célja e kincsnek a fejlődő ifjuság szívére-lelkére való értékeltetése. Szóval nem tantárgyat kell tanítani, hanem az ismereteken keresztül a gyermekeket a hitben megerősíteni erkölcsileg és jellemileg, nemcsak az élet számára, hanem saját lelki önlelégültségükre, hogy a vallás (nem vallástan!) váljék létük nélkülözhetetlen tényezőjévé. Ez az, amit egyszerűen vallásos érzésnek neveznék, mely a hithűség egyik alapja.

Orthodox családokban a hitoktatónak ezzel nem sokat kell foglalkoznia, mert a vallásos nevelés ezen részét elvégzi a családi életben vérévé vált családi kultusz.

A nem orthodox zsidóságban a család-

di élet ebbeli hiányait is az iskolának kell pótolnia. És itt rendkívül fontos a hitoktató egyénisége, kinek szemelyén át vagy megszereti a gyermek a vallástant és vallássá válik lelkében, vagy a legjobb esetben csak közömbössé válik a vallásos érzéssel szemben. Ezt az utóbbit igen nagy szerencsétlenségnek tartom, mert a kitéréseknek egyik oka a gazdasági okok mellett a vallási közömbösség, mely úgy okoskodik, hogy „ugysem hiszek sem ebben, sem a másikban, miért ne könnyítsek sorsomon?”

Ezt a vallási közömbösséget még a vallási ismeretek és a vallásos érzés hiánya mellett is csökkenteni és leküzdeni lehet „a zsidó önérzetre” való neveléssel, mely alatt azonban nem a mádívatos, minden értelmes és jóhiszemű ember által elvetendőnek tartott faji gőg és faji beállítottságot értem, mely már önmagában is az emberszeretet és az emberek egyenlőségére alapított vallásos érzéssel ellenkezik, hanem annak felismerését, mit adott a zsidóság a világnak és mit kapott érte cserébe?

Ebből a mérlegelésből kell származnia annak az érzésnek, hogy büszkén fölémelt fővel vallhatja magát az iskolából kikerülő ifju zsidónak a társadalomban akkor is, ha másodrangu emberré akarják leszállítani. Tehát: vallási ismeretek, vallásos érzés, zsidó önérzet, a jövő hithűség bástyái!

Kérdés, mindezt elérheti-e az iskolai tanítás egymagában? Az eszményi állapot az volna, hogy igennel válaszoljunk. Zsidó felekezeti elemi, utána folytatólagosan zsidó felekezeti középiskolai oktatás mellett föltétlenül megkívánható ez a trias. Nem felekezeti oktatás mellett sokkal szerényebbeknek kell lenniünk igényeinkben, bár a jó tanár, a kitűnő paedagogus, itt is sokat tehet. Ezért nagyon fontos, a vallásoktatással összefüg-

OLVASOM,...

NEM OLVASOM...

Nem olvasom

A nemzetközi vízipoló mérkőzések angol, német, belga, holland és francia résztvevői augusztus 18-án teljes számban elzarándokoltak Komjádi Béla sírjához, melyre koszorút helyeztek. A sírnál a francia csapat kapitánya, a Mnttransigent szerkesztője, szép beszédben méltatta a magyar vízipólósport úttörőjének hervadhatatlan érdemeit.

Olvasom

Keszi Kramer Imre doktori értekezést írt a magyarországi német népdalokról. A Hitler-Jugend című reprezentatív folyóirat megállapítja a német nép elnyomottságát Magyarországon, ahol az elnyomott német dal német kultiválója kénytelen magyarra fordítani dolgozatát. A jobboldali magyar sajtó udvariasságból elsiklik a támadás mellett. Nyilván nem akarta a német körökbe való barátságát megzavarni egy — zsidó ifjú miatt. Keszi-Kramer Imre ugyanis Kramer Malkielnek a pesti hitközség korán elhunyt és nyugalomba ment titkárának a fia. Tehát a Hitler-Jugend szempontjából soha német nem tenet.

Olvasom

Dr. Olasz Péter, a jeles jezsuita pszichológus, a Pesti Naplóhoz levelet írt, amelyben rendszere lényegét ebben foglalja össze:

„Az igazi lekipásztor ahhoz nyúl hozzá, ami a lélek középpontjában áll: azt vagy megerősíti, vagy legalább in periferikussá

tenni törekszik egy új lelki középpont létesítésével, amelynek minden egyéb csak „szolgáló” eszköze.” A serdülőkorban a kellőképpen nem gondozott fiatalok nagy részénél a nemi élet, vagy legalább is a tiszta diákszerelem a lélek középpontját foglalja el. A lekipásztor dolga: egy új központ létesítése s elsősorban a diákszerelemnek e központ szolgálatába állítása. Ez a központ sem Freud „felettes én”-je, hanem a szeretet (Isten, felebarátaink és önmagunk helyes szeretete.)”

Nagyon ajánlanók a kitűnő tudósnek a talmudi lélektan tanulmányozását, mert amit kifejtett, az tiszta talmudi és midrási tanítás, amelyhez a jezsuita páter közelebb áll, mint a zsidó Freud.

Olvasom

A prágai városi tanács a Pariserstrassei zsinagóga közelében felállította Mózes szobrát. Az eljövendő vallási békét jelenti ez a tény, amellyel Prága keresztény városi tanácsa áldozott a tizparancsolat tolmácsolójának...

Olvasom

Az Anglo Jewish Association legutóbbi ülésén dr. Hertz angol főrabbi beszámolt a nyolcnapos hét bevezetésére irányuló mozgalom újramegindulásáról. A mozgalmat most amerikai pénzügyi körök támogatják. Dr. Hertz chiefrabbi aggályosnak nevezte a tervet, amely megvalósulása esetén súlyos zavarokat okozna az egyházi életben, tekintet nélkül a vallásfelekezetre.

Olvason

A nemzetközi vízpolómérkőzésekről a német lapok is terjedelmes közleményekben számolnak be. A beszámolók kapcsán állandóan megemlékeznek a német lapok Komjádi Béláról, mint a magyar vízpolósport apostoláról. Nem értjük, hogyan kerülhet Komjádi neve német ujságba? Vajjon elkerülte volna figyelmüket az a tény, hogy Komjádi zsidó volt?..

Nem olvason

Nem tudjuk ellenőrizni a következő hirt: Itália nagyobb abbeszini területet ajánlott fel a zsidó települések céljaira a cionista vezetőségnek. A cionista kongresszuson a magyar delegátusok az ellenzékkel szavaztak: dr. Fodor Lajos és dr. Miklós Gyula.

A hirlapi tudósítások alapján nem tudjuk pontosan megállapítani, hogy az igennel szavazók igenlése hány százalékban igen és a nemmel szavazók hány százalékban mondtak nemet, de miután Rajniss Ferenc nincs megelégedve a kongresszus munkájával — úgy az bizonyára komoly értéket jelent.

Nem olvason

Ha valaki faji alapon antiszemita, akkor azt ne hívják Weis-nek, ez nekem gyanús! Ilyenkor alaposan meg kell vizsgálni a felmenőket. A XVIII. század végén a zsidókat kötelezték, hogy mindenki tartozik családi nevet használni. Ha az eljáró hatósági közeg nem volt rosszindulatú, ilyen neveket kaptak: Gold, Goldberger, Silber, Silberer, Silberpfenig, Kupfer, Salzer, vagy városok szerint Berlner, Pressburger, vagy foglalkozás szerint Schusztler, Schneider, Brünner, Schreiber. A színek és válfajai is sűrűn szerepeltek: Grün, Grünfeld, Grünberger, Schwarz, Schwarzkopf, Gelb, Róth, Rotschild, Weiss, Weissburg, Weissburger. Nekem a Weis-név mindenesetre gyanús.

Fiatalkoromban Dresda mellett nyaraltam. Ugyanitt nyaralt egy úr, aki II. Vilmos konyhamestere volt, aki arra a különös névre hallgatott: Kurt von und zu Ochs. Nekem csak a Weis név gyanús. Ha valakit úgy hívnak Herr von Ochs és antiszemita — az nekem nem gyanús...

Nem olvason

Az OTI nyugalmazott vezérigazgatója: Weis ur, közreadja az Uj Magyarországban a kommunizmus alatti élményeit. Hogy ebből mi igaz, mi nem, azt ellenőrizni nem tudom. Csak amit Baracs Marcellel kapcsolatosan ír, kétségtelenül halandzsa, nem igaz és nem egyéb, mint Baracs Marcell emlékének szándékos meggyalázása. Hogy Baracs Marcell a neki imputált beszédet nem tartotta, azt biztosan tudom. De azt is tudom, biztosan, amiről mélységesen hallgat a vezérigazgató ur. Egy kommunista perben a vezérigazgató ur tanuként lett kihallgatva. A tanuvallomás után a vádlott csak ennyit kérdezett: „Vajjon a tanu úr annak idején felvette-e a fizetését a kommunistáktól?“

Nem olvason

A végén kiderül, mi rejlik mögötte, de annyi bizonyos, hogy valami baj van ezekkel az angol királyi hercegekkel. Ausztriában vannak világhíres kastélyok, Windischgräetz, Kinszky, Metternich, Trautmannsdorff, Auersperg és más arisztokraták birtokában. De Windsor hercege pont Enzesfeldben tartózkodik hónapokon át, mely a zsidó Rotschild tulajdona. A nyáron híre járt, hogy ellátogat Erdélybe, a cséhteleki kastélyba, mely szintén a zsidó Wertheimstein Alfréd örökösének tulajdona. Most pedig a kenti hercegi pár Appelseeben meglátogatta Raymond von Hoffmannstahl kastélyát, aki szintén nem dicsekedhetik árja nagymamával. Mit keres-

hetnek ezek az angol királyi hercegek a zsidóknál? Mit akarhatnak tőlük? A végén a debreceni plébánosnak lesz igaza, hogy t. i. az angolok nem is angolok, hanem — zsidók!

Olvason

Georg Karesky a berlini hitközség volt elnöke kénytelen távozni a zsidó közéletből, mert az általa vezetett „Ivrigy” bank pénzét felhasználta egy általa alapított zsidó lap szubvencionálására. Van egy gonosz vicc a máramarosi zsidóról, aki a végveszéllyel küzdő hajón egyre csak azt sóhajtja: „Istenem, ne felejtse el, én máramarosi vagyok!” A hajó megmenekült és amikor megkérdezték emberünket, milyen értelme volt az ő sóhajtásának, ezt felelte: „Emlékeztetni akartam az Ur-istent arra, hogy máramarosiaknál természetellenes halál az akasztás, nem pedig a tengerbe fulladás” — Karesky látszik, hogy nem nálunk játszik szerepet. A mi sikkasztóink maguknak sikkasztanak, nem egy más lap számára.

Olvason

A salzburgi Festspielhaus előcsarnokában most leplezték le Hugo von Hoffmannsthal osztrák költő emlékművét. A leleplezésről, amely számos közéleti vezetőegyniség jelenlétében zajlott le, megemlékeztek természetesen az újságok is. Azt azonban egyik sem írta meg, hogy Hugo von Hoffmannsthal — nem árja! Apja ugyanis, — aki ennébként a remességet kapta — zsidó volt...

Olvason

„Jejov-ot, Oroszország belügyi népbiztopht legelőkelőbb rendjével, a Lenin-rendjellel tüntették ki. Jejov elvtárs nem érzélgős ember — állapítja meg róla a Pravda — igazi kommunista,

vérében van a marxizmus s ha kell, a poklokat is összezuzza, hogy elveinket győzelemre vigye. Fajtisza orosz vér folyik ereiben, ez biztosíték arra, hogy soha nem fog megtántorodni. A hitvány trockijista Jagoda — írja szóról szóra a Pravda — a zsidó fajtához tartozott s így sohasem lehetett igazán kommunista.” Ezt a hirt hozták a napilapok: A zsidót nem tartják faji okokból jó kommunistának, mert nem tud kiméletlenül gyilkoltatni. A magyar sajtó proletárdiktatúra idején gyakran idézte magánkörben F. népbiztosnak a katolikus kispapból radikálissá vedlett tanárjelöltnek kijelentését: „Magyarországon a kommunizmus nem tud győzedelmeskedni, mert sok benne a zsidó-vezető s ennek következtében tulsok benne a kispolgári „rachmanesi“.

Adler Gyula siremlékének leleplezése

Augusztus 29-én kegyeletes ünnepség keretében leplezik le Adler Gyula a Chewra volt elnökének siremlékét. Az egyházi szertartást dr. Fischer Gyula főrabbi végzi, a Chewra egész vezetőségének és kiválóságainak jelenlétében. Adler Gyula nevéhez fűződik a Chewra háboru utáni elvesztett vagyonának refundálása, amely Kramer Miksa, az akkori alelnök — mostani elnök — és dr. Endrei S. Henrik igazgató közreműködésével teljes sikerrel járt.

TOKAJI	A BOROK	LERAKAT
KIRÁLYA	FUCHS	V. NÁDOR U. 5
TOKAJI	A KORONÁJA	TEL 181-2-74
FUCHS	TOKAJI	TOKAJI MINTAPINCE
		FUCHS LÁSZLÓ

1 liter TOKAJI asztalibor 72 fillér.

**Igyunk FUCHS TOKAJIT
Testet-lelket üdit!**

Életrajz és gyászjelentés*)

חברת לימודי ש"ס פ"קק גראמוארדיין יצו

ב"ה

הן קדש נשמת ליהודים הן הן וכו' (השליש שקלים פ"ב ה"ד)

אחבני בני חברתנו הקרושה!

הלא תדעו כי לוקח האדוק הנבון המפואר המושלג בתורה וביראת חסא ובמעשים טובים בקשית

מוהרר רפאל קורלענדער ע"ה

מעל ראשנו.

בחמישי בשבת פ' בא ביום השמיני להרש שבט בהצות היום יצאה נשמתו במחרה בבית סרו הנצודה החשובה ונכבדה הר בעיר בודאפעסט איזר הלך שם לשאל בעצת הרואים שכב שם על ערש דוד תשעה שבעות ובאותו יום השבעתו לביתו פה עדנו ודו כאשר שבעו כי ארזו בא יצאה כל השדה כהצות לילה לקראתי ולמחרתי עסק בסיקר התעסקו עמו יחדיו בגולה בקרושה ובסדרה בעסק רב תישו לו ארון בארבע קרשים בחדר מסובב ובכני רב בתפלות ותהנתים כראוי ליהודי ששכנתו השכבנתו והנהגתו בבית עלמים של עדתו הקרושה יצו בקבר אביו בני ישראל בשך לקבר אמו הצדקת ע"ה ע"ש אחר הצות היום ובבד גדול עקו לו כל הגם בקצה.

אבל כבד הוא לו ולבניו כי אהר המיוחד שבעדו אשר במעט עשרים שנה היה ראש וראשון לחברתנו נע הלך ואינו כי לפה אותו אלקים יהי שם די מבורך שעתה יעד עליו.

עד חרד כל לב נמס כל רוח על האבדה הגדולה שאבדנו כי פנה הדט הדרט. הוא הי מן וראשים ראשונים בראשית התפלות רבנותו אהב תורה ולומד תורה והיום רבני ומקור רבני הישנים והערב בבית המדרש ומתובר לגוף הדברה בכל סאבצי בה.

הוא האיש המצויץ ביראת חסא ואמונת אומן בדי ובתורתו בכל דרכו. מרא דעינדא והור ומדקדק במצות כסור מרע ועשה טוב עם אלקים ואנשים ובעולם לא פכרו אבדו מלדנו תניו היו בני ביתו צדיק צדקת אהב וצדקת פורתו הורה אך לשם טובים. כי לא הוזק טובה לעצמו גבר ענותו ביה מן הכבוד והכא אל הכלים אך לעצת בעדה שבעדו על עתה לשיבה הוא היה מן המעטרה האשק לכל דבר שבקרושה יצא הלחן לפני המחנה עז כנסר ובכור בארזי ישיש לרוחן אורח אשר במטה לא נפח נפיה כל שדוא ולא נשא פנים לכל הא דרא לנפשו פן יעשה טובה לעצמו אלא שיש השמה לשיבת הגן קתו בכל עת והיו נופו ובטונו עד אשר יצא כאור גרם ושפט בעדו.

בן גדולי וטובים היה. אביו הרב הגאון הרבם המולל בקישה מיה אבירם קורלענדער גדול היה אהר כהנא בדי המופלגים על הגאון כרה יזקף וינכא כפתא דהן בעל נודע ביראה ויוע ולקח אשה ממשפחה יקרה החשובה בה עירנו הצדקת כי רחל ע"ה זה יותר משישים שנה וישב ודרש תורה הר מלכות הנבדלים וטוב עלה ברבנות ושיפוט בקודש בקהלות קרושית הנכור לפני זמני כיתה סעמאנדראש סמך למעזעמתי. יהם מאבז ול בן שתי עשרה שנה שלחה אמו אמו ע"ה לשיבת הרב הגאון בעל יריעות שלמה ול למאקאוא שם נראו כימני כדורו ולמד שם משך שתי שנים וכשם הלך לשיבת הרב הגאון בעל אבירי אש דל לאונטואר ומשך שבתו שם עשר שנים והכיד למד כדפלתה יתדה ששכה אותו רבו המובהק ויע כאשר יעדק המכתביו וכאשר יעדק תלמידו הגאון זיל אשר בדיים חותם ע"ש והיה טויה בעדו כהורו חסר הלך בשיבת רבו בתורה וביראת חסא ובכל מיה

יצאה השתדל שלא לחז לשנה די כל שהוא בור סיד שאינו מאבד מיה מה ששפט ורצה מרבו המוסרן ויעו משה שב לבית אמו הצדקת ע"ה הנשא אשה יקרה ונכבדה בת אדם כסור ישר קצין נכבד ושוע מיה אנשיל יאקאבי ע"ה במתא אגעלששע בדוכנדען הוא ויגתי החשובה המפוארה בכל מיה ייבה מי שרל הי עמישו ונעשה פה עירנו סחר מוילנ במשא ומתן באמונת ועשה רכוש רב כי אעמי משעלם לא סר מהנות בערה ומתפלל עם העמור ערב יוקר וההשתקף בלמוד תורה טובים כשעדי יצאה בבית המדרש עם הות כל זה ע"י בשול גדול שביסל במסחרו הרב באמצע העשקים דרבים מ. הצלה במעשי בהלנה רבה והיה סחר משך חששים שנה ומעולם לא היה בתם כל שדוא על ידו באמונתו הרבה ואשית החשובה הר עוולתו בכל מעשה טוב כל הוזן התא עד אחרת יסו שר חלה את חלו אשר סבלו רבות בשנים ובספר תלמי בסיפין נחלים שלא בעש בהם בצדקתו הוא אשה נצבת עומדת על יסו לחוקק ולשעדי יארבע יתום ש'שים לא נתנה שנה לעניה תמיד שתלת בער בעלה מתאמצת בכה נפלא ליהודי העיר והלחל מעליו כוסד הער הנהל עד שכה חי למעלה בקדש חגרתו ואשית יכנו ובתי התעוד תכדו עבדט סביו מפתו בתפלות והתננים יצאיתה נשמתו בסדרה תלתה אל אל בשבת.

אחבני בני חברתנו ההודית חזל אביו שכל המורה המשת על אדם כסר הקבה ספרן וביתן נגדו ושכחלוק לו כל עתתו לכן נמרט אומר במרטב ראשי הדברה וטובה לעשות הספר רב על איש דגול מרובה אשר הלך למחצית עוב אהר באמתה ואעמי שדווש חרש עליו באשכנתי בני הגאון אבדו מי חסדו ארזי כרבים במספר גדול באבא ובכני רב עם עליו לעשות חסן כל בני בריתו להתחכם תך שלשים בהספרו של אותו נברא רבתי ויקרא בבית מדרשתו היום קאום כי שם קמו עיקר האילנ שפרא שדש נשמו יעשה השלבים אשר הן הן צדט זכרתי כל היסם.

הגטו מדועים לבם שההספר היה בבית מדרשו מיום א' פ' יתרו הכעיל הוכח ארז תפלת מנהג ע"ה רבנית יצו בעים ואים יום אהרן אשר יפסד ככה ארומה הנארכה מי חוסת לצנת חותם תעעלו בהספדי של אדם כסר יכאז יכאז בלחם כי הוא יקרא השכני ויקרא דתי.

פקק גראמוארדיין יצו

בפאים ומימנים שיה חברת לימודי ש"ס פ"קק ת"ל.

Isten segítségével!

„Nem állítanak sírkövet jámboroknak, mondásaik az ő emlékü.”

(Jeruzsálemi talmud, Sekalim II.)

l'estvéreink, Izrael fiai, szent egyesületünk gyermekei

Nemae tudjátok, hogy elvétetett a frigláda, a Tórában kiváló, istenfélelemben és jótettekben kiemelkedő férfiu, fejünk dísze, mesterünk és tanítónk, szentségben megdicsőült a neve.

RABBI RAFAEL KURLAENDER, béke legyen rajta!

Sewat hónap nyolcadikán, Bó heliszakasz ötödik napján, délben elszállt a lelke tisztaságban, kiváló és előkelő fiatalabb leányának a házában, Budapest városában, ahová azért ment, hogy kikérje az orvosok tanácsát és ott feküdt fájdalmának ágyán kilenc hétig. És azon a napon visszavittük őt házába, itt városunkban. És amikor meghallották, hogy koporsója jön, kiment elébe az egész község éjfélkor, másnap pedig a szent Szombat előnapjának reggelén kiválasztottak foglalatostkoddak vele, tisztasággal, szentséggel és nagy gondossággal és koporsót készítettek neki hálószobájának négy deszkájából. Nagy sirással, imákkal és könyörgésekkel, amint az illő egy ilyen nagy férfihoz, mint ő volt, lefektették és elhelyezték szent gyülekezetünk örök házában — épüljön fel Cion és Jeruzsálem — a sírban, melyet kijelöltek számára Izrael fiai, közel jámbor anyjának, — béke legyen rajta — sírjához, szent Szombat előnapján, délután és nagy tiszteletben részesítette őt az egész nép minden végeken.

*) Patai József jubileumi ajándéka a Szombatnak. (Lásd 6. oldal)

De nagy a fájdalomunk nekünk és izrael egész házának, mert hiszen egyedülálló volt ő a mi nyájunkban és eltávozott közülünk az, aki csaknem husz éven át volt feje és vezetője egyesületünknek, nincsen többé, mert elvette őt az Isten, legyen áldott az Ur neve most és mindörökké.

Még remeg minden szív és szétömlik minden lélek a nagy veszteség miatt, melyet elvesztettünk, mert eltávozott a mi szízünk és ékességünk. Egyesületünk megalapítói első és vezetői között volt, szerette a Tan és buvárkodott a Tanban, ismerte és kedvelte a Mestereket, hajnalát és estéjét a Tanházban töltötte, minden erejével hozzá volt kötve egyesületünk testéhez.

Istenfélelemben kiváló férfiu volt, hitt az Örökkévalóban és Tórájában, minden utján a jócselekedetek ura volt, gondosan vigyázott a parancsolatra, hogy „távozz a bűnről és cselekedj jót Istennel és emberrel“, sohasem fogtak ki asztalánál a szegények és az inségesek olyanok voltak számára, mint házának népe. Jámbor volt és szerette a jámborságot és csak az Ég kedvéért volt pazarló jótékonyága, mert nem tulajdonította önmagának a jócselekedeteket, szerény férfiu volt, menekült a megtiszteltetések elől és elrejtőzött munkájában. Am a szorultság idejében, mely szerencsésen elvonult községünk felett, első serkentője volt minden szent ügynek, uttörőként járt a tábor előtt, erősen, mint a tigris és bátran, mint az oroszlán, örvendezve futott az uton, melyről nem tért le sohasem. Nem volt tekintettel a sokaságra, nem féltette magát a kötelezettségektől, hanem örült, hogy teljesítheti Teremtője akaratát lelke, teste és vagyona minden erejével, amíg csak nem ragyogott az igazság, mint a világosság és a jog, mint a déli verőfény.

Nagyoknak és jóknak ivadéka volt. Atyja, a rabbi, a Gaon, az átfogó bölcs, — szentségének dicső neve, — mesterünk, Rabbi Abraham Kurländer, emléke legyen áldott, egyike volt a poseni Gaon, Rabbi Jozsef, a „Nódá Bijehuda“ szerzője, — érdeme védjen bennünket, — legkiválóbb tanítványainak és feleségül vette a városunkban tisztelt családtól származó jámbor Rézelt, — béke legyen rajta, — több, mint kilencven évvel ezelőtt.

Őt és tanult és egyike lett városunk legtiszteltebb családfőinek, majd rabbiszékbe emelkedett és szentségben szolgálta szent gyülekezeteken és elhunyt ideje előtt, Szentandrás községben, Mezőturhoz közel. Atyjától árván hagyva, tizenkét éves korában, anyja, — béke legyen rajta, — elküldte őt a Gaonnak, a „Jeriot Slomo“ áldottemlékü szerzőjének tanházába, Makóra és már ott feltűntek tisztaságának jelei. Ott tanult két évig és onnan elment a Gaonnak, az „Imré És“ áldottemlékü szerzőjének tanházába, Ungvárra. Ott maradt tizévig és mindig oly nagy szorgalommal tanult, hogy dicsérte őt tapasztalt mestere, amint azt bizonyítják levelei és meséik az áldottemlékü Gaon tanítványai, — akik éljenek száz évig. Egyedülálló volt a kiváló ifjak nyájában, Mestere nyomán járt a tanban. istenfélelemben és minden jótulajdonságban. Igyekezett, hogy ne térjen el tőle semerre sem, meszes gödör volt, mely egy cseppet sem vesz el abból, amit hallott és látott tapasztalt mesterétől — kinek érdeme védjen bennünket.

Onnan pedig visszatért jámbor anyjának — béke legyen rajta — házába, feleségül vett egy drága és tisztelt asszonyt, lányát egy igaz, előkelő és tisztelt bőkezű férfiunak, Ansel Jakobinak — béke legyen rajta — Páncélcsehen, Erdélyben. Ez az ő tisztelt és minden jótulajdonságban kitünő párja, Szórel asszony, — éljen száz évig, — előkelő kereskező lett városunkban, hűségesen járta az adásvételben, nagy vagyont szerzett magának, habár sohasem mulasztotta el, hogy a Tórával foglalkozzon és a községgel imádkozzon úgy reggel, mint este és részt vegyen az állandó Tóratanulástan a tanházban, holott ez nagy veszteséget okozott neki a kereskedelemben és sok elfoglaltságában, mégis sikerrel járt ügyeiben és nagy szorgalommal kereskedett ötven éven át és sohasem esett a legkisebb folt sem ruháján, sem a hűségén és derék felesége segítette őt minden jó munkájában, az egész idő alatt, míg be nem teltek napjai és megkapta betegségeit, mely kinozta őt sok évig. És mikor nagy fájdalommal elhatalmasodott rajta a betegség, mely ellen nem lázadt fel jámborságában, ez az asszony ott állott a jobbján, hogy

Kávé, tea, kakaó,
szilva és barack pá-
linka, csokoládé,
kakaó, bonbon

MINDEN FIÓKÜZLETBEN
MINDIG FRISSEN

MEINL GYULA

MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB KÁVÉSZAKÜZLETE

erősítse és ápolja. Négy teljes hónapig nem adott álmod a szemének, mindig résztvett férje fájdalmában és csodálatos erővel mindig igyekezett, hogy elterelje figyelmét és könnyítsen rajta nehéz és nagy fájdalmában, míg csak szentségtelen vissza nem lért lelke a magasságba. És mi, felesége, fiai, lányai, vejei és tisztelői, ott álltunk az ágya körül imádkozva és könyörögve, mikor lelke eltávozott tisztaságban és felszállt Istenhez az Égbe.

Testvéreink, Izrael fiai, egyesületünk gyermekei!

Bölcseink, — emléküik legyen áldott, — figyelmeztettek minket és mondták, hogy ha valaki könnyeket hullat egy igaz emberért, a Szent, — áldott legyen Ő, — összegyűjti azokat, maga elé helyezi és megbocsát neki minden bűnéért. Ezért elhatároztuk az egyesület vezetőinek és legjobb embereinek ülésén, hogy nagyon meg fogjuk gyászolni ezt a tízezer közül is kiemelkedő férfiut, aki most pihenőre tért és gyászban hagyott bennünket. És bár gyászbeszédet tartott felette a mi mesterünk, a Gaon, a Bét-Din feje, világítson az ő gyertyája — és meggyászolta őt nagy sokaság előtt szomorúsággal és síróval, mégis kötelességünk, hogy teljesítsük

egyesületünk gyermekeinek akaratát, hogy felmelegedjünk a harminc gyásznapon belül, ennek a nagy és drága férfiunak elsiratásában, a mi tanházunkban, ahol ő állt, ahol az ő helye volt, ahol a szép fának gyökerei, lelkének és tökéletes cselekedeteinek gyökerei mélyedtek, melyek önönmagukban fenn tartják az ő emlékét a napok végéig.

Ime, mi jelentjük nektek, hogy a siratás tanházunkban lesz, Jitro hetiszakasz első napján, mely érjen el minket jóban — Mincha ima után, fél öt órakor délután és a gyászbeszédet tartani fogja Mesterünk, a Gaon, a Bét-Din feje, világítson az ő gyertyája és ragyogjon örökké!

Ti pedig ne mulasszátok el a jámbor ember meggyászolását, hanem jöjjetek el mindnyájan, mert ez dicsősége a halottnak és dicsősége az élőknek.

Itt, Nagypárad szent gyülekezetében, Besalach hetiszakasz ötödik napján, 659-ben a kis időszámítás szerint. (1899.)

A Hat Rend tanulói egyesületének vezetői s megbízottai a fenti szent gyülekezetben.

Héberből fordította

Patai Gusztáv

I. éves egyetemi hallgató.

Az összes ünnepi imakönyvek

Mindennemű templomi aranyhimzések
készítése művészies kivitelben

**SCHLESINGER JOS. Budapest, Király-utca 1.
MÉG MINDIG A RÉGI HELYSÉGBEN.**

A nyomtatvány-kiállításról

Két héttel ezelőtt nyílt meg a Műcsarnokban a Magyar Nemzeti Nyomtatványkiállítás, melynek átütő sikeréről beszél az egész város! Valóban, csodaszép ez a kiállítás, olvasóbetűkkel foglalkozó emberek számára extragyönyörűség, — a betű és a nyomtatás méltó apotheozisa.

Mindjárt az első terem legelső fali táblája megvilágítja ennek az egész hatalmas kiállításnak tulajdonképeni őseredetét, amely oly közel áll a zsidósághoz. Ezen az első táblán ugyanis héber betűk vannak, azok a betűk, amelyek megelőzve a mai betűtipusokat, először hirdették a hit, a becsület, az Istenfélelem, az emberiség, a jog, a törvény és a kultura parancsait — egyszóval az etikát.

A technika bámulatosan fejlődött az elmúlt idők alatt, a barlanglakók primitív, kőbe vésett rajzai helyett komplikált gépek által nyomott nyomdászműrekek közvetítik a gondolatokat — de az őseredet, a fejlődés elsőfoka és minden idők legnagyobb írásműve: a Biblia, mégis csak zsidó eredetű. Gyönyörűség látni a kiállításon a fejlődés minden egyes fázisát, de az általános kulturbüszkeség mellett szerényen és halkan büszke lehet mindenki, aki az Írás kiválasztott népéhez tartozik. Aki ócsárolja és gyűlöli a zsidóságot, az nézze meg ezt a kiállítást, gondolkozzon el a látottakon és aztán vallja be önmagának őszintén, hogy a zsidó kultura

nélkül sohasem fejlődött volna ilyen magas fokig az írás, nyomtatás és sokszorosítás művészete.

Barmiewa. Arányi Adolfnak, az ujbpesti hitközség és Chewra Kadisa elnökének István fiát augusztus 28-án avatták az ujbpesti templomban.

MEGHALT DEUTSCH FERENC. Gyászos hír járta be a várost, hogy egyike a legjobbainknak rövid betegség után itthagyt bennünket. Lelkes zsidó volt, bájos, kedves, művelt, tisztességtudó ember, jó barát és gyermek, aki a dekalóg parancsolatát: „Tiszteld apádat...” oly teljességgel tartotta meg, hogy ez a késői nemzedéknek példakép fogja mutatni az ideális, de nehezen járható utat. Deutsch Ferenc nemcsak legtisztelőbb fia volt apjának, de egyszersmind a legjobb férj és apa volt, ezért kétszeresen fájdalmas az, hogy tragikus hirtelenséggel hagyta itt a legjobb feleséget, gyermekeket és a sok jó barátot. Kegyeletes részvét mellett temették augusztus 22-én. Dr. Schwarcz Benjámint, akit a megboldogulthoz huszéves barátság fűzött, zokogta el a gyászbeszédet, Sirt a pap, sirt a gyászolók tömege, mert mindenki szive mélyéig érezte a fájdalmat, melyet ennek a kitűnő embernek korai halála okozott. A hitközség nevében Dr. Zahler Emil előliáró, a körzet képviselőjében pedig Elek Artur búcsúztatta. De a temetés alatt mindenki külön-külön is méltatta Deutsch Ferenc kiváló, példát mutató tulajdonságait. A Szombat egyik legjobb hívét vesztette el benne. Baruch dajon emesz!

A „MIKÉFE” Hermina út 55d. sz. alatti gyönyörűen berendezett, szellős és tagas templomában az ülések bérbeadása megkezdődött. A jegyek ára a legméltányosabb.

„Papok templomot zárnak le”

A „Szombat” múlt számában foglalkoztunk azzal a különös jelenséggel, hogy a náci-pogányság mai korszakában, amikor minden istenhívőnek örülnie kell bármilyen felekezeti templom fennállásának, a balatonfüredi fürdőtelep tulajdonosa, a bencésrend elveszi a zsidó fürdővendégektől azt a két helyiségből álló kis épületet, amelyet templom gyanánt használtak évek óta. Különösnek találtuk azt, hogy katolikns papok teszik ezt, akiket az egyház univerzalizációja bizonyos magasabb szempontokra nevelt. Cikkünkben tréfásan kitértünk arra, hogy a bencésrend egészen kapitalisztikusan tudja vezetni az ügyeket, sőt kapitalisztikusabban, mint egykor a fürdőtelepet bérelő Bánó Dezsőék.

Erre a cikkre Gácsér József jószágfő-kormányzó aláírással hosszabb levelet kaptunk, amely kifejti a fürdővezetés mai gesztioját. Ezt a levélrészletet mellőzhetjük, mivel hogy mi a cikkünkben az üzleti részt úgyis csak tréfából és mellékesen érintettük. Ellenben a nyilvánosságra kívánczik a zsidó imaházra vonatkozó rész:

„A zsidó imaház részére csupán átmenetileg átengedett épület 1914-ben készült postahivatalnak; a legkevésbé mondható róla, hogy „hasznavehetetlen, rozoga épület”, ellenkezőleg teljesen jókarban van. A balatonfüredi izr. főrabbi urhoz intézett levelemben félremagyarázhatatlanul megírtam, hogy azért akarjuk ezt a csupán átmenetileg átengedett épületet saját használatra visszavenni, mivel alkalmazottaink lakásul szolgáló egyik épületünket mellék helyiségeivel

együtt szívós ellenkezésünk dacára is kisajátították és így misem természetesebb, mint hogy már meglevő és szállodáinkhoz legközelebb eső épületeink felhasználásával iparkodunk a hiányt — különben is nagyon sok rendkívüli kiadásaink csökkentésére — pótolni; ennek tehát a legtávolabbról sem lehet azt a magyarázatot adni, hogy „a papok templomot zárnak le.”

A Főtisztelendő Ur Öméltóságának írása emlékeztet bennünket Wells egy kis irására. A hittérítő megfenyíti a kannibált, hogy miért eszik emberhúst, ez a kereszténység megcsúfolása. A kannibál azt feleli, hogy nem azért teszi, mert meg akarja csúfolni a kereszténységet, hanem azért, mert izlik. A zsidó imaházat elveszik, de ez távolról sem jelenti azt, hogy „a papok templomot zárnak le” — szó sincs róla, nemsokára talán megnyitják — a kocsisoknak. Szép Fülöp francia király is így cselekedett 700 év előtt. De akkor nem volt katolikus üldözés Németországban és a Szovjetben!

O tempora!

AUGUSZTUS 27.-ÉN VOLT A SZOMBAT JUBILÁRIS ALBUMSZÁMÁNAK LAPZÁRTA. A jubilaris album könyvkötői és egyéb nagyobb technikai előkészületi munkái kényszerítették a szerkesztőséget arra, hogy már 27.-én lapzártát csináljon. A Szombat következő száma az ünnepek után jelenik meg.

Felhívom nb. figyelmét arra, hogy **uj imakönyv** jelent meg

Dr. FÉNYES MÓR magyar fordításában. — Iskolai oktatásra kiválóan alkalmas

Ugyancsak most jelent meg, Dr. GUTTMANN SIMON főrabbi szerkesztésében „**Ősi Szövetség**” című könyv, amely az Atyák mondatához **פרקי אבות** fűzött elmékedéseket, reflexiókat és magyarázatokat tartalmazza. Kiadó:

Steiner Árminné imakönyv- és kegyeskereskedő, Budapest,
 VI., Király-utca 8. szám. — Telefon: 123—805.

A PESTI IZR. HITKÖZSÉG FELHÍVÁSA AZ EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUSRA ERKEZŐK VENDEGLÁTÁSA ÉRDEKÉBEN. A pesti izr. hitközséget mélysegsen áthatja a fővárosban rendezendő eucharisztikus kongresszus nagy magyar nemzeti értéke és idegenforgalmi jelentősége továbbá ma, amikor a vallás mentsvárait oly sokfelé kikezdi a hitetlenség, a kongresszus nagy általános vallásvédelmi hatását is tekintetbe veszi, tehát hazafias és vallásos szempontoktól vezéreltetve, bensőséges hitestvéri érzéssel felhívja a hitfeleket arra, hogy amennyiben lakásaikban megfelelő felesleges hely van (csetleg nagyobb lakásokban több szoba is lenne), oda a kongresszusra érkezők közül vendégek is fogadjanak be. A hitközség azt kéri, hogy ezeket a lakásrészeket — tekintettel a hangsúlyozott szempontokra, díjmentesen ajánlják fel a kongresszusra érkező vendégek számára, hogy ezzel a hitestvérek vegyenek részt a fővárosi társadalomnak buzgó munkájában, amely azt célozza, hogy a kongresszus idején a fővárosba érkező idegenek igazi magyar vendéglátásban részesüljenek.

A BUDAPESTI VIII. ÉS IX. KER. IZR. NŐEGYLET asszonyai szeptember hó végéig minden kedd délután 5 órától, Vilmakirályné út 8. szám alatti kerthelyiségben tartják összejöveteleiket, amelyre szeretettel elvárják a nőgyelet tagjait és jóbarátait. — Bridge és Rummy!

miért
lack rouge?
mert színe és fénye
utánozhatatlan,
tartóssága tökéletes.
10 egyjén árnyalatban!
Ára P. 240.

Kérje minden szaküzletben és
Dr. Holczec illatszertárában
Teréz-körút 8.

Siessetek megváltani templomüléseiteket!

Végső határidő:

Szept. 5, d. u. 4 órc

Felolós szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő
Telefon: Aut. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő,
Postatakarékszám száma 16 700

NÁDOR NYOMDA, Budapest, VI., Vörösmarty uca 47/a. — Telefon: 1 98.